

RAZBOIALE DINASTICE DIN EUROPA SECOLULUI AL XVIII-LEA

In secolul al XVIII-lea Europa a fost zguduita de razboaie intre marile puteri, care isi disputau superioritatea. Pe parcursul acestor conflicte, se dizolvau vechi aliante, luand nastere noi puteri.

In secolele XVI si XVII, politica europeana se confrunta cu doua probleme. Una era conflictul religios dintre catolici si protestanti; cealalta era lupta pentru putere dintre Franta si conducatorii habsburgi din Spania si Austria. Desi cauzele politice si religioase se intretaiau uneori, zelul religios a transformat confruntarile ca Razboiul de 30 de Ani (1618-48) in conflicte salbatice si devastatoare.

Expansiunea franceza

In secolul XVII situatia se arata favorabila pentru Franta. Izbucnirea Razboiului de 30 de Ani a facut ca imparatul habsburg al Sfantului Imperiu Roman sa nu exercite o autoritate deplina in Germania, iar curand dupa aceea, Spania habsburgica a fost infranta si a inceput sa decada.

Sub conducerea Regelui Soare - Ludovic al XIV-lea (1643-1715) - expansiunea franceza a devenit atat de amenintatoare incat aproape intreaga Europa s-a unit impotriva acesteia. Intre 1701-1714, Ludovic a luptat in razboiul pentru succesiune in Spania pentru ca dinastia sa, cea a burbonilor, sa poata mosteni tronul Spaniei si imperiul spaniol. Insa nu a avut succes deplin, iar imperiul a fost in cele din urma dezbinat. Desi Austria a preluat controlul asupra Tarilor de Jos, aflate anterior sub dominatie spaniola, si avea o pozitie ferma in Italia, un burbon a devenit rege al Spaniei.

Caracterul razboiului se schimba

Dupa terminarea razboiului si moartea lui Ludovic al XIV-lea, in 1715, situatia in Europa s-a ameliorat. Rivalitatea dintre burboni si habsburgi a devenit mai putin acerba. Conducerea burbona din Spania isi promova interesele, care nu coincideau intotdeauna cu ale Frantei, iar aparitia noilor puteri - Marea Britanie, Rusia si Prusia - a rupt vechile aliante, facand dificila dominatia unei puteri asupra celorlalte.

Aceasta domolire a tensiunii, asociata cu disparitia fanatismului religios din politica internationala, a schimbat caracterul razboiului si al diplomatiei. Cele mai multe razboaie aveau scopuri limitate: nu de inlaturare a unui conducator sau a doctrinei acestuia, ci de a obtine o provincie sau de a largi sfera de influenta a unei dinastii. Armatele erau mici, profesionale si cu o disciplina exemplara. Deoarece cauzele nu erau marelte, regulile razboiului erau in general respectate, limitand daunele provocate. Prin urmare, pana la sfarsitul secolului al XVIII-lea, razboaiele aveau un impact redus asupra vietii civile.

Cateva razboaie minore au avut loc intre 1718-1740, urmate de anumite schimbari teritoriale in Italia. Apoi, in 1740, imparatul Sfantului Imperiu roman, Carol al VI-lea, a murit fara sa lase in urma un mostenitor.

Frederic cel Mare

De ani de zile, Carol al VI-lea se straduise sa obtina o intelegere internationala, numita Sanctiunea Pragmatica, care sa-i permita fiicei sale, Maria Theresa, sa mosteneasca toate domeniile habsburgice. Se parea ca acesta reusise, insa dupa moartea sa au aparut multi pretendenti la tron, printre care si Carol Albert de Bavaria, sustinut de Franta.

Prima persoana care a actionat, Frederick al II-lea al Prusiei, cunoscut mai tarziu ca Frederic cel Mare, nu fusese mentionat in Sanctiunea Pragmatica. Prusia, in trecut electoratul de Brandenburg, a devenit puternica datorita conducatorilor ei competenti, fiind recunoscuta ca regat in 1701. Desi un stat mic, Prusia avea o armata eficienta alcatuita de Frederic William I (1713-40), astfel incat Frederic al II-lea a putut profita de problemele Mariei Theresa, invadandu-i tara si pretinzandu-i marea provincie austriaca Silezia.

Frederick era un geniu militar care a obtinut multe victorii in fata unor armate foarte numeroase. De asemenea, acesta era lipsit de scrupule, incepand si abandonand razboaiele cand ii convenea lui. Dupa ce a dat prima lovitura in Razboiul pentru Succesiune din Austria (1740-48), Frederick a jucat un rol putin semnificativ in lupta de proportii ce se intetise intre francezi, spanioli si bavarezi de o parte si austrieci si britanici de cealalta.

In urma razboiului, Maria Theresa a pastrat toate pamanturile habsburgice, cu exceptia Sileziei. De vreme ce sotul ei a fost numit imparat al Sfantului imperiu roman, titlul imperial a ramas in familie, fiind transmis copiilor Mariei Theresa.

Resentimentele imparatesei erau indreptate acum mai ales impotriva lui Frederick, care i-a determinat pe austrieci sa negocieze "Revolutia Diplomatica", o alianta cu Franta care a pus capat unei rivalitati de secole. Din coalitia antiprusaca faceau parte si Saxonia si Rusia, care fusese o mare putere pana la sfarsitul Marelui Razboi Nordic (1700-21), dar care se implicase putin in alte probleme europene.

Constientizand pericolul, Frederick a lovit primul, cucerind Saxonia intr-o campanie fulgeratoare. A urmat Razboiul de Sapte Ani (1756-63), in care a obtinut victorii stralucite, dar s-a confruntat cu situatii coplecitoare, care in 1761 l-au adus la disperare. Doar norocul l-a salvat. In ianuarie 1762 a murit vechiul sau dusman, imparateasa Elisabeta a Rusiei. Urmasul ei, Petru al III-lea, il admira pe Frederick si i s-a alaturat, insa a mai trait doar cateva luni. Acest ragaz i-a dat posibilitatea lui Frederick sa faca pace cu dusmanii. Singurii aliati ai lui Frederick in razboi fusesera britanicii, care luptasera impotriva francezilor.

Europa de Est

La sfarsitul secolului XVIII au avut loc schimbari importante in Europa de Est. In anii 1780, rusii s-au indreptat spre sud, expulzandu-i pe turci de pe malul nordic al Marii Negre. Aproape simultan, Rusia, Prusia si Austria au impartit intre ele Polonia (1772-95), fapt ce a dus la distrugerea vechiului stat polonez.